

Sygn. akt III Ca 1018/18, III Ca 1019/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w G. III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Balion - Hajduk (spr.)

Sędziowie: SO Andrzej Dyrda

SO Tomasz Pawlik

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2018 r. w G.

na rozprawie

sprawy z wniosku L. S. i C. S.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców i uczestniczki postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ż.

z dnia 18 grudnia 2017 r., sygn. akt I Ns 576/12

postanawia:

I. z apelacji uczestniczki postępowania zmienić zaskarżone postanowienie:

1. w punkcie 1 i 2 w ten sposób, że oddalić wniosek;

2. w punkcie 4 w ten sposób, że nakazać pobrać od wnioskodawców solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ż. 3.877,64 zł (trzy tysiące osiemset siedemdziesiąt siedem złotych i sześćdziesiąt cztery grosze) tytułem nieuiszczonych wydatków;

II. oddalić apelację uczestniczki postępowania w pozostałej części;

III. zasądzić od wnioskodawców solidarnie na rzecz uczestniczki postępowania 280 zł (dwieście osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;

IV. oddalić apelację wnioskodawców;

V. zasądzić od wnioskodawców solidarnie na rzecz uczestniczki postępowania 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Tomasz Pawlik SSO Magdalena Balion – Hajduk SSO Andrzej Dyrda

Sygn. akt III Ca 1018/18, 1019/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z 18 grudnia 2017 roku Sąd Rejonowy w Ż. ustanowił na nieruchomości położonej w Ż. obręb R. obejmującej działkę nr (...) stanowiącą współwłasność L. S. i C. S., dla której Sąd Rejonowy w Ż. prowadzi Księgę Wieczystą Nr (...), służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z przebiegającej przez wyżej opisaną nieruchomość linii energetycznej wysokiego napięcia 220 kV relacji K.-L., W.-M. poprzez przesył energii elektrycznej oraz podejmowanie czynności koniecznych dla utrzymania linii w należytym stanie, w tym przez dokonywanie niezbędnych przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów oraz usuwanie awarii w pasie eksploatacyjnym o szerokości 50 metrów - po 25 metrów od osi tej linii, o łącznej powierzchni 0.1180 ha, zaznaczonym na mapach geodezyjnych biegłego geodety W. S. opisanych jako załączniki nr 3 i 4 do opinii geodezyjnej z dnia 24 stycznia 2017 roku, a stanowiących integralną część niniejszego postanowienia - na rzecz uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. oraz każdorazowego kolejnego właściciela opisanej niżej sieci przesyłowej i zasądził od uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. solidarnie na rzecz wnioskodawców kwotę 3 653,87 zł tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, płatną w terminie tygodnia od dnia uprawomocnienia się postanowienia oraz orzekł o kosztach postępowania.

Uczestniczka postępowania podniosła zarzut zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, wskazując, że linia przesyłowa została wybudowana w 1972 roku za zgodą ówczesnego właściciela nieruchomości i z dochowaniem wszelkich wymogów formalno-prawnych wchodząc do majątku Zakładów (...), a na skutek kolejnych przekształceń została wniesiona do przedsiębiorstwa uczestniczki postępowania. Posiadanie sieci przesyłowej przez poprzedników prawnych uczestniczki doprowadziło do nabycia przez zasiedzenie wspomnianego ograniczonego prawa rzeczowego w dobrej wierze, co wynika z nieprzerwanego posiadania służebności i domniemania zawartego w art. 7 k.c.

Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawcy są współwłaścicielami we wspólności ustawowej małżeńskiej nieruchomości położonej w Ż.. Przez ich działkę nr (...) przebiega naziemna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 220kV relacji K. –L., W. – M.. Według miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działka przeznaczona jest pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. Wnioskodawcy nabyli prawo własności nieruchomości na podstawie umowy darowizny z dnia 19 września 1991 roku.

Sąd Rejonowy ustalił także, że linia energetyczna została wybudowana przez Zakłady (...) na podstawie decyzji Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w K. z dnia 3 sierpnia 1972r. nr U.A.: III-520/6/R/72 zatwierdzającej plan realizacyjny zagospodarowania trasy budowy linii napowietrznej 220/kV R. – M. – P.. Właściciele nieruchomości znajdujących się na trasie budowy linii złożyli oświadczenia o wyrażeniu zgody na przeprowadzenie urządzeń energetycznych przez ich nieruchomości, a Zakład (...) w B. zobowiązał się do wypłacenia odszkodowań za powstałe w trakcie budowy ewentualne szkody. Nie jest znana data zrealizowania inwestycji i odbioru budowlanego linii ani włączenia jej pod napięcie.

Zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 14 lutego 1985r zmieniono nazwę Zakładów (...) na Południowy O. Energetyczny, który zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1988r został podzielony, w wyniku czego powstał m.in. Zakład (...) z siedzibą w B.. Na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993r Zakład (...) z dniem 12 lipca 1993r został podzielony celem wniesienia zorganizowanej części jego mienia do spółki akcyjnej (...) S.A. w W. i przekształcony w jednoosobową spółką Skarbu Państwa pod nazwą (...) Spółka Akcyjna w B., na którą przeszły uprawnienia i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa państwowego dotyczące mienia, wobec pracowników, dostawców, budżetu oraz wynikające z decyzji administracyjnych, co nastąpiło na mocy uchwały z 31 maja 1994 roku Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy spółki (...) S.A. w W.. Wniesione aportem mienie obejmowało m. in. linie stacji najwyższych napięć z Zakładu (...). 5 grudnia 2007 roku Walne Zgromadzenie spółki (...) S. A. podjęło uchwałę o przejęciu części majątku spółki (...) S.A. w W. działających już wtedy pod firmą (...) S.A., w tym linii energetycznej 220 kV relacji K. – L., W. – M.. W dniu 11 grudnia 2008r. spółka (...) S.A. zmieniła firmę na (...) S.A., a 9 stycznia 2013r. – na (...) S.A. z siedzibą w K..

Sąd Rejonowy uwzględnił wniosek, podnosząc że niewykazano faktu nabycia służebności przez zasiedzenie. Jako podstawę prawną powołał art. 305¹ i art. 305² § 2 k.c. Sąd uznał, że ocena przedstawionych przez strony dokumentów nie doprowadziła do ustalenia kiedy linia przesyłowa została oddana do eksploatacji. Wszystkie przedstawione na tą okoliczność dowody dotyczą etapu planowania nie budowy. Nie można na tej podstawie domniemywać daty oddania linii do użytkowania, od którego to momentu rozpoczyna się korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Jest to o tyle istotne, że posiadaniu należy przypisać złą wiarę, przez co czas posiadania służebności prowadzący do nabycia tego prawa wynosi 20 lub 30 lat. Wprawdzie uczestniczka postępowania powołuje się na domniemanie zawarte w art. 7 k.c., które nakazuje rozstrzygnąć na korzyść dobrej wiary sytuację, gdy ocena skutków prawnych w danych okolicznościach zależy od dobrej lub złej wiary, jednakże domniemanie to zostało w niniejszym postępowaniu obalone.

Posiadanie służebności cechowała zła wiara, a co z tym związane termin niezbędny do nabycia tego prawa w drodze zasiedzenia wynosi 30 lat. Z uwagi na niewykazanie początkowej daty biegu tego terminu nie jest możliwe stwierdzenie w jakim momencie termin ten upłynął.

W konsekwencji w oparciu o dowody z opinii biegłych sąd ustanowił służebność przesyłu za wynagrodzeniem o treści jak w sentencji postanowienia przytoczonej w części wstępnej uzasadnienia.

Od postanowienia apelację wnieśli wnioskodawcy i uczestniczka postępowania.

Uczestniczka postępowania w apelacji zarzuciła naruszenie art. 316 § 1 k.p.c. przez błędną ocenę stanu rzeczy z chwili zamknięcia rozprawy, to jest poczynienie błędnej oceny ustalonego w sprawie stanu faktycznego polegającej na przyjęciu, że data budowy linii energetycznej wysokiego napięcia 220 kV relacji K.-L., W.-M. nie została udowodniona, w sytuacji, gdy w ustaleniach faktycznych sąd przyjął, że linia została wybudowana przez Zakład (...) w 1972 roku, naruszenie art. 228 § 2 k.p.c. przez pominięcie przy ustaleniu stanu faktycznego faktów znanych sądowi urzędowo, to jest daty wybudowania linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 220 kV relacji K.-L., W.-M., którą tutejszy sąd ustalił na 1973 rok we wcześniejszych postanowieniach wydanych przez Sąd Rejonowy w Ż. z 22 czerwca 2017 roku sygn. I Ns 44/16, z 20 października 2016 roku sygn. I Ns 572/13, z 11 lipca 2017 roku sygn. I Ns 572/12 z 17 sierpnia 2017 roku, sygn. I Ns 492/12, w których sąd oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu w związku z istnieniem linii, uznając że doszło do zasiedzenia służebności, zarzuciła naruszenia art. 305² § 2 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie, a także art. 233 § 1 i art. 292 k.p.c. w związku z art. 172 i 352 § 1 k.c. przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że uczestniczka nie wykazała, że ona i jej poprzednicy prawni korzystali przez określony czas z trwałego widocznego urządzenia przesyłowego posadowionego na nieruchomości wnioskodawców i nabyli w drodze zasiedzenia służebność gruntową odpowiadającą służebności przesyłu, uznanie, iż nie został wykazany początek biegu terminu zasiedzenia służebności gruntowej oraz naruszenia art. 6 k.c. w związku z art. 7 k.c. przez uznanie, iż wnioskodawcy skutecznie obalili domniemanie dobrej wiary poprzedników prawnych uczestniczki, art. 231 k.p.c. przez niezastosowanie i nieustalenie w drodze domniemanie faktycznego ziszczenia się przesłanek zasiedzenia, a także błędną ocenę dowodów i wyciągnięcie ze zgromadzonego materiału dowodowego wniosków nielogicznych, sprzecznych z zasadami doświadczenia życiowego i stwierdzenie, że uczestniczka nie wykazała początku biegu terminu zasiedzenia, a także naruszenia art. 520 § 1 k.p.c. w związku z art. 83 ust. 2 i art. 13 ust. 1 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i obciążenie uczestniczki kosztami postępowania. Skarżąca wniosła o zmianę postanowienia i oddalenie wniosku o ustanowienie służebności w całości.

Wnioskodawcy w swojej apelacji zaskarżyli pkt 2, 3 i 4 orzeczenia, zarzucając naruszenie art. 305² § 2 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez sąd, że okoliczność polegająca na tym, że wnioskodawcy otrzymali nieruchomość obciążoną służebnością w drodze darowizny z istniejącą siecią przesyłową, nie mogą domagać się od uczestnika odszkodowania z tytułu obniżenia wartości nieruchomości jako składnika wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności, naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną ocenę opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości w części dotyczącej składnika wchodzącego w skład wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu - odszkodowania z tytułu obniżenia wartości nieruchomości i wnieśli o zmianę pkt 2 postanowienia przez

zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawców solidarnie kwoty 67 451 zł tytułem wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu i zmiany pkt 3 i 4 przez obciążenie uczestniczki w całości kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja uczestniczki zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd odwoławczy w związku z zarzutami apelacji dotyczącymi pominięcia ustaleń dokonanych w innych sprawach toczących się przed tym samym sądem w podobnym czasie z udziałem uczestniczki a dotyczącym zasiedzenia linii energetycznej wysokiego napięcia 220 kV relacji K.-L., W.-M. uzupełnił postępowanie dowodowe i dopuścił dowód z dokumentów w postaci postanowienia Sądu Okręgowego w G. z 7 listopada 2017r. wraz z uzasadnieniem w sprawie o sygn. III Ca 1777/17, opinii biegłego zakresu instalacji elektroenergetycznych K. G. na okoliczność daty oddania linii energetycznej wysokiego napięcia 220 kV relacji K.-L., W.-M. do eksploatacji. Postępowanie to toczyło się w pierwszej instancji przed Sądem Rejonowym w Ż. pod sygn. I Ns 572/13. Sąd ten postanowieniem z dnia 20 października 2016 r. oddalił wniosek przeciwko uczestniczce postępowania o ustanowienie służebności przesyłu w postaci posadowienie na nieruchomości wnioskodawców linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 220 kV o nazwie K.-L., W.-M. z uwagi na uwzględnienie zarzutu zasiedzenia. Jest to ta sama linia energetyczna, której dotyczy niniejsze postępowanie. Sąd odwoławczy w tamtym postępowaniu przeprowadził dowód z uzupełniającej opinii biegłego K. G. i na jej podstawie ustalił, że eksploatację tej linii w całości, wszystkich jej relacji z całego ciągu liniowego rozpoczęto nie później niż w czerwcu 1974r.

W związku z powyższym Sąd odwoławczy przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji z powyższą modyfikacją.

Władanie cudzą nieruchomością przez Skarb Państwa, uzyskane w ramach sprawowania władztwa publicznego, może być posiadaniem samoistnym prowadzącym do zasiedzenia. Kwalifikacja władania, jako posiadania samoistnego stanowiącego przesłankę zasiedzenia nieruchomości, nie jest uzależniona od okoliczności uzyskania przez Skarb Państwa władania rzeczą (w ramach imperium czy dominium), lecz wyłącznie od sposobu władania rzeczą. Podlega więc ocenie w kontekście przesłanek określonych w art. 336 k.c. Jak słusznie podnosi się w literaturze i co podkreślił także Sąd Najwyższy między innymi w wyroku z dnia 31 maja 2006 r. IV CSK 149/05, przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności trzeba mieć na uwadze, że zgodnie z art. 292 k.c. do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stosuje się przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie jedynie odpowiednio. Tym samym posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Zgodnie z art. 352 k.c., kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności przepisy o posiadaniu rzeczy stosuje się tylko odpowiednio. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne. Przejęcia linii energetycznych przez przekształcane kolejne podmioty prawne podpadały pod hipotezę normy wynikającej z art. 176 § 1 k.c. w zw. art. 292 k.c. Była to bowiem kontynuacja posiadania w zakresie tej samej służebności przez kolejnych jej posiadaczy i ich posiadanie podlega zaliczeniu, skoro nie budziło wątpliwości następstwo przede wszystkim faktyczne pomiędzy kolejnymi osobami prawnymi władającymi tymi urządzeniami i każdy następca przejmował to posiadanie od poprzednika bez jego sprzeciwu, czy nawet osób trzecich (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2016 r., III CSK 422/15). Także w postanowieniu z 2 marca 2017 r. sygn. V CSK 356/16 Sąd Najwyższy wskazał, że istotą prawa służebności przesyłu jest uprawnienie przedsiębiorstwa przesyłowego do korzystania z cudzego gruntu w zakresie umożliwiającym eksploatację przechodzących przez ten grunt urządzeń służących do przesyłania pary, gazu, wody czy energii elektrycznej (art. 305¹ k.c.). Do wykazania przeniesienia posiadania tego rodzaju służebności nie było konieczne udowodnienie przeniesienia przez poprzednika prawnego konkretnie oznaczonych urządzeń technicznych, lecz wykazanie, że urządzenia służące do przesyłu mediów w zakresie działalności przedsiębiorstwa przesyłowego, znajdujące się wewnątrz, na lub ponad gruntem, istniały w oznaczonym miejscu i były wykorzystywane do tego celu

oraz że działanie to jest kontynuowane przez uczestnika. W przypadku linii energetycznej wystarczające jest wykazanie jej trwałego, niepodlegającego zmianom, przebiegu i lokalizacji na nieruchomości obciążonej. Skoro poprzednik prawny uczestniczki, jako państwowe przedsiębiorstwo energetyczne, wykonywał na podstawie art. 128 § 2 k.c. w imieniu własnym, względem zarządzanego mienia ogólnonarodowego w postaci linii napowietrznej, uprawnienia płynące z własności państwowej według reguł prawa cywilnego, to granice tego wykonywania mieściły się w dyspozycji normy art. 140 k.c. Tym samym poprzednik ten wykonywał władztwo nad przedmiotową linią napowietrzną, mogące prowadzić do zasiedzenia służebności. W niniejszej sprawie z zebranego w sprawie materiału dowodowego, wynika że urządzenia przesyłowe dwutorowej linii przesyłowej 220 kV relacji W.-M., K.-L. znajdują się na nieruchomości wnioskodawców. Linia, została przekazana do eksploatacji najpóźniej w czerwcu 1974 r. Od tego czasu nie doszło do zmiany trasy linii i jej funkcjonalnego powiązania z poprzednikami prawnymi uczestniczki postępowania, co było okolicznością bezsporną.

Uczestniczka postępowania podnosiła, że linia przesyłowa została wybudowana w 1972 roku za zgodą ówczesnego właściciela nieruchomości i z dochowaniem wszelkich wymogów formalno-prawnych. Wyrażenie zgody przez poprzednika prawnego wnioskodawców na realizację takiej inwestycji nie kreuje jednak tytułu prawnego do posiadania cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. W ocenie Sądu Okręgowego skoro eksploatację całego ciągu liniowego rozpoczęto nie później niż z końcem czerwca 1974 r. ta właśnie data rozpoczęła bieg terminu zasiedzenia służebności. Z tą datą bowiem nastąpiło korzystanie z nieruchomości w granicach treści służebności (art. 352 § 1 k.c.). Od tej daty urządzenia te były utrzymywane i eksploatowane przez uczestniczkę i jej poprzedników prawnych w sposób nieprzerwany bez zmian w przebiegu linii.

Wbrew jednak zarzutom apelacji posiadanie prowadzące do zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu miało charakter posiadania w złej wierze, co skutkowało przyjęciem, że doszło do zasiedzenia po upływie 30 letniego okresu posiadania. Przy przyjęciu, że początek biegu zasiedzenia miał miejsce najpóźniej 30 czerwca 1974 r. zasiedzenie nastąpiło z dniem 1 lipca 2004 r., a więc przed wpływem wniosku o ustanowienie służebności przesyłu w niniejszej sprawie. W tej dacie to spółka (...) S.A. w W., w majątku której znajdowała się linia energetyczna przebiegająca przez nieruchomość wnioskodawców korzystała z tej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Należało doliczyć czasu posiadania służebności przez poprzedników prawnych uczestniczki postępowania, co skutkowało ustaleniem, że zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło najpóźniej 1 lipca 2004 r. na rzecz wskazanego wyżej podmiotu.

Zgłoszony zarzut nabycia w drodze zasiedzenia służebności w sprawie o jej ustanowienie podlega rozpoznaniu jako przesłanka prowadząca do oddalenia żądania, a zatem sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie nie zamieszcza rozstrzygnięcia co do niego. Takie rozpoznanie odnosi skutek między uczestnikami postępowania, nie ma mocy wiążącej wobec innych osób. Nie może być podstawą wpisu tego prawa w księdze wieczystej. Jeżeli na nabycie przez zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu powołuje się przedsiębiorca przesyłowy będący następcą prawnym Skarbu Państwa lub innego przedsiębiorcy i fakt ten wykaże, to żądanie podlega oddaleniu, skoro prawo własności wnioskodawcy zostało już ograniczone z mocy prawa i nie wymaga konstytutywnego orzeczenia sądu.

Mając wszystkie powyższe ustalenia i argumenty na uwadze apelacja wnioskodawców, w której domagano się podwyższenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu nie mogła odnieść skutku.

Z przytoczonych powyżej względów z apelacji uczestniczki postępowania Sąd Okręgowy w oparciu art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie i oddalił wniosek oraz w punkcie 4 na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z 28 lipca 2005 r. nakazał pobrać od wnioskodawców na rzecz Skarbu Państwa wszystkie nieuiszczone koszty sądowe dotyczące kosztów opinii biegłych jako związane z ich udziałem w sprawie, zaś w zakresie punktu 3, w którym Sąd Rejonowy orzekł, że każdy ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie, apelacja została oddalona na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. jako nieuzasadniona.

Apelacja wnioskodawców podlegała oddaleniu w oparciu art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Wobec sprzeczności interesów wnioskodawców i uczestniczki postępowania o kosztach postępowania odwoławczego, Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 520 § 2 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 i art.13 § 2 k.p.c. Koszty te obejmowały wynagrodzenia pełnomocnika uczestniczki od obu apelacji 2700 zł i 240 zł oraz opłata od apelacji uczestniczki postępowania w kwocie 40 zł w postępowaniu odwoławczym.

SSO Tomasz Pawlik SSO Magdalena Balion – Hajduk SSO Andrzej Dyrda